

2508

5792.

PRAWOZDANIE
CZYTELNI
KATOLICKIEJ POLSKIEJ
W KRAKOWIE

(przy ul. Siennej l. 5, parter na lewo)

ZA ROK

1907. i 1908.

KRAKÓW 1909.

Nakładem „Czytelni katolickiej polskiej”.
Czcionkami drukarni „Czasu”.

FRANCIS DANE

LIBRARY

UNIVERSITY OF MICHIGAN

ANN ARBOR

RECEIVED

1900

1900

Wydział „Czytelni katolickiej polskiej“ przystępuje niniejszem do publicznego sprawozdania z działalności tej instytucji w latach 1907. i 1908. Wśród piętnastoletniego istnienia naszego Towarzystwa okres to o wiele pomyślniejszy od całego szeregu lat poprzednich. Kwitnęła Czytelnia za czasów pierwszego swego prezesa, Karola hr. Scipiona; miała jednak wówczas łatwiejsze warunki finansowe, dzięki gronu pierwszych założycieli. Z chwilą wyczerpania funduszków i ostygnięcia pierwszego zapału, mniej skuteczne były usiłowania późniejszych prezesów: Leszka Prus-Wiśniowskiego, Prof. Dra Michała Rostrowskiego, a nawet szczególnie o dobro Towarzystwa dbającego Krzysztofa hr. Mieroszowskiego. Dopiero w ostatnich latach dokonał się nowy rozkwit i to, można powiedzieć, samą siłą moralną, a to wskutek pozyskania nowych działaczy i wskutek niezamąconej ani razu harmonii w stosunkach wewnętrznych Czytelni.

Nie jest jeszcze wprawdzie nasze Towarzystwo tem, do czego jest powołane: ogniskiem, skupiającem całą po katolicku i po polsku czującą inteligencyę Krakowa, w celu wspólnego występowania w życiu publicznem według samodzielnych uchwał, a jedynie pod protektorem miejscowego Arcypasterza. Wielkie to zadanie w części zaledwie Czytelnia spełniła, lecz winę w najmniejszej chyba mierze ponosić może Zarząd Towarzystwa, a ciężar jej spada na obojętność, bardzo rozpowszechnioną w społeczeństwie, i na małostkowość, która ze względów osobistych albo przedawnionych tylekroć szkodzi wzniosłym zamiarom. Zrobiło się wszakże tyle, że może być pewną pociechą dla dobrych katolików i Polaków, a także zachętą do szczerego współdziałania na przyszłość.

W okresie sprawozdawczym należy przedewszystkiem zaznaczyć wybitny postęp w rozwoju Towarzystwa: wzrosła liczba Członków, odczytów, dzieł w bibliotece, podwoiła się liczba czasopism, wreszcie stały udział Czytelni, niekiedy nawet kierujący, we wszelkich objawach katolicko-polskiego życia, jakoteż szereg nowych przedsięwzięć dowodzi potęgującej się żywotności naszej instytucji.

Niektóre przynajmniej ważniejsze szczegóły, te zwłaszcza, które były widocznymi oznakami wzmożenia się ruchu katolicko-polskiego, niechaj nam wolno będzie wymienić.

Tak np. urządziła Czytelnia w tym okresie następujące odczyty:

Dr Rudolf Sikorski: „O nowej ordynacyi wyborczej“.

Dr Kazimierz Lubecki: „Sanktuarya Maryańskie w Ziemi Świętej“.

Krzysztof hr. Mieroszowski: „O pracy społecznej katolickiej“.

Dr Kazimierz Lubecki: „Z poezyi religijnych“.

Prof. Dr Józef Brzeziński: „O umocnieniu sprawy religijnej w naszym społeczeństwie“.

Dr Miecz. Nartowski: „Katolicyzm w pracy społecznej“.

Ks. Dr Władysław Wrana: „Chrześcijański charakter małżeństwa“.

Józef Onyszkiewicz: „Kilka słów w sprawach katolickich“.

Dr Kazimierz Lubecki: „Piękno według św. Augustyna“.

Dr Kazimierz Lubecki: „Sylweta Piusa X-go“ (duchowa i zewnętrzna).

Prof. Edward Kozłowski: „O Kościuszcze“.

Redaktor Leon Bielecki z Brazylii: „Polacy w Brazylii“.

Ks. kanonik prof. Dr Stanisław Spis: „Znaczenie i kult św. Stanisława w dziejach Polski“.

Ks. prof. Mateusz Jeż: „Znaczenie Lourdes dla Francyi i dla Kościoła katolickiego“.

Dr Kazimierz Lubecki: „Gwiazda ludzkości“.

Liczba słuchaczy, zależnie od tego, czy odczyt był publiczny, czy za poufnymi zaproszeniami, i zależnie od innych okoliczności, bywała różna; nieraz jednak przecho-

dziła 200 osób. Po niektórych odczytach toczyła się interesująca dyskusja.

W związku z odczytami wyliczyć wypada publiczne przemówienia, z których dwa raczył wypowiedzieć JEm. Jan Kardynał Puzyna, Księżę-Biskup krakowski, a nasz Najdostojniejszy Protektor, a to przy sposobności uroczystych obchodów, urządzonych przez Czytelnię na jubileusz Piusa X-go i na cześć Matki Boskiej. Najprzewielebniejszy Ksiądz Biskup Anatol Nowak wygłosił łaskawie mowę na obchodzie św. Stanisława Biskupa, a prof. Edward Kozłowski słowo wstępne na Wieczorze papieskim. Nadto prezes Towarzystwa, Dr Kazimierz Lubecki, miał mowę ku czci św. Stanisława Biskupa, słowo wstępne na Wieczorze Kościuszkowskim i żałobne przemówienia na pogrzebach Członków Towarzystwa.

Uroczyste zebrania i wieczory należały do najświetniejszych punktów z działalności Czytelni.

I tak dnia 20. lutego 1908. roku urządziła Czytelnia pierwszy w Polsce obchód ku uczczeniu 50-tej rocznicy kapłaństwa Piusa X. Na wyborowy program składały się mowy i utwory, umyślnie na tę uroczystość przygotowane. Zarówno przemowa prefekta Sodalicyi Panów, prof. Edwarda Kozłowskiego, jak odczyt Prezesa Towarzystwa, oparty na wrażeniach z pobytu na dworze Ojca świętego, wiersz jubileuszowy przez tegoż autora, jakoteż zakończenie JEm. Kardynała-Protektora wysławiało ideę papiestwa i obecnego Namiestnika Chrystusowego. Także część muzyczna celowała powagą i starannością. Wykwintnie udekorowaną salę i pokój Czytelni ściśle napełnili uczestnicy, zaproszeni ze wszystkich sfer miasta. Oprócz JEm. Ks. Kardynała i Najprzew. Ks. Biskupa-Sufragana przybyła Kapituła krakowska i Duchowieństwo, Rektor i Profesorowie Uniwersytetu, przedstawiciele Władz i wszystkich Instytucyj katolickich, Goście przyjezdni, liczna młodzież akademicka i gimnazjalna, wogóle osoby ze wszystkich warstw społecznych. Cały czysty dochód (150 koron) ofiarowała Czytelnia na Świętopietrze.

Niemniej wspaniałym był też pierwszy w Krakowie obchód jubileuszowy Objawienia Najśw. Maryi

Panny w Lourdes, urządzony przez Czytelnię w dniu 25. października 1908. roku, jako w miesiącu Różańcowym. Ozdobny odczyt Prezesa Towarzystwa z wszechświatowego Kongresu Maryańskiego w Saragossie, głęboka mowa Księdza prof. Jeża, osnuta na wrażeniach z Lourdes, wręście wzniósłe przemówienie Jego Eminencji wytworzyło nastrój szczególnie uroczysty i prawdziwie nabożny, z którym w zupełnej harmonii były dobrane pieśni i kompozycje muzyczne. Aby nie zamącić nacechowanego pietyzmem i pobożnością charakteru zebrania, cała mieszana i szczerze lokal Czytelni zapełniająca Publiczność zachowywała uroczystą, zupełną ciszę i powstrzymała się z własnego popędu od wszelkich oklasków. Na przybranie sali ofiarowano z wielu stron dywany, kwiaty, kandelabry i inne ozdoby. Obchód ten był niewątpliwie jednym z dowodów wielkiego u nas kultu Matki Boskiej.

Bardzo doniosłem w katolickim życiu Krakowa było podjęte przez Czytelnię uroczyste zebranie w obronie czci św. Stanisława Biskupa, które się odbyło dnia 9. maja 1908. Po mowie Prezesa Towarzystwa, odpierającej nowoczesne ataki na świętość Wielkiego Męczennika i apoteozującej Jego Osobę, nastąpił obszerny i gruntowny odczyt Rektora Uniwersytetu, Ks. Spisa, opisujący dziejową wielkość św. Stanisława, na koniec zaś Ks. Biskup Nowak natchnionemi słowy utwierdzał cześć św. Stanisława w sercach licznie zebranych słuchaczy. Programu dopełniły muzyczne utwory religijne.

W rocznicę racławicką urządziła Czytelnia także publiczny Wieczór, wypełniony treścią patryotyczną. Nadobnem słowem, wywodem naukowym i szczeropolskim śpiewem staraliśmy się składać hołd ideałom narodowym i ożywiać je w duszach uczestników.

Obok wymienionych powyżej prelegentów i mowców z wdzięcznością wymienia Czytelnia katolicka polska prof. St. Bursę, jako solistę-śpiewaka, pp. Józefa Czernego-Szwarcenberga i Leona Kopycińskiego jako solistów-skrzypków, p. Bron. Poźniaka jako solistę-pianistę, p. Helenę Schrottównę jako pianistkę, p. Tad. Foppa jako deklamatora, Orkiestrę amatorską pod batutą p. Leop.

Bulandy i Chór Związkowy pod kierunkiem p. Józefa Winkowskiego.

Inicjatywa tych Wieczorów razem ze staraniami o program wychodziła od obecnego Prezesa Towarzystwa, ich zaś stroną administracyjną zajmował się najwięcej p. Tad. Fopp, a stroną techniczną p. Wład. Kościński.

Poza odczytami i uroczystymi manifestacjami religijnego i narodowego życia dbała Czytelnia o powodzenie wszystkiego, co katolickie i polskie, i w miarę sił do tego się przykładła.

I tak celem podniesienia poziomu moralnego u nas wszczęła i przeprowadziła w Krakowie i okolicy akcję w sprawie święcenia niedzieli i zamykania szynków. Działała też w akcji opieki moralnej nad młodzieżą szkolną. W komitetach obywatelskich dla spraw narodowych (odniemczenie dworca krakowskiego, obchody patryotyczne) stale miała swych reprezentantów.

We wszystkich procesjach publicznych zawsze w tych latach oficjalnie brała udział, a mianowicie: w procesji Bożego Ciała, Najśw. Serca Jezusowego, M. B. Różańcowej, św. Jana Kantego, wreszcie w swojej patronalnej procesji z relikwią głowy św. Stanisława z Wawelu na Skalkę. Instytucji naszej stale wyznaczano w pochodzie najzaszczytniejsze miejsce tuż przed Duchowieństwem. Tak samo uczestniczyła Czytelnia w koronacji cudownego obrazu M. B. Bolesnej w kościele OO. Franciszkanów w Krakowie, dnia 20. września 1908., a Prezes Towarzystwa asystował koronie watykańskiej, przeznaczonej na Obraz.

Czytelnia występowała również w patryotycznych pochodach 3. Maja z Rynku na Wawel; a na uroczystość Królowej Korony Polskiej uczęszczała na nabożeństwa w kościele Maryackim.

Gorąco popierała Czytelnia inne stowarzyszenia katolickie i bezinteresownie udzielała im gościnności. Sodalicye Maryańskie, Tow. św. Wincentego à Paulo, Komitet ochron, Stow. Matek Chrześcijańskich, Bractwo Adoracji Najśw. Sakramentu, Katolicko-narodowe Tow. akademickie „Polonia“ i inne po wielokroć korzystały z lokalu Czytelni. Gdzie zaś jest to według statutów do-

puszczalne, jak w „Oświacie ludowej“ lub „Straży polskiej“, tam przystępowało nasze Towarzystwo, jako korporacya, na Członka.

Ale i w zamiejscowych objawach życia religijnego i patriotycznego brała Czytelnia udział. Na Zjazd pisarzy katolickich w Warszawie 20. czerwca 1907. wysłała Czytelnia telegram i delegowała Krzysztofa hr. Mieroszowskiego. W sprawie napadu na J.E. Ks. Jaczewskiego, Biskupa lubelskiego, zaznaczyła swe stanowisko; na wielką uroczystość nowego pogrzebu Żółkiewskiego również przesłała depezę. Na międzynarodowym Kongresie Maryańskim w Saragossie w r. 1908. reprezentował Czytelnię p. Maryan Bartynowski, a w deputacyi polskiej jubileuszowej do Piusa X. w dniu 11. listopada 1908. roku Prezes Dr Kazimierz Lubecki.

Dla zewnętrznej odznaki w publicznych wystęпах zaprowadził Wydział Czytelni od maja 1907. na wniosek Prezesa dla Członków Towarzystwa kokardki o barwach papieskich, tj. biało-żółte, z napisem „Czytelnia katolicka“.

Biuro Towarzystwa, dyżury i cała administracya doznały wielu ulepszeń; szczególnie pracował tutaj p. Tad. Fopp.

Wzrastająca pod każdym względem działalność Czytelni wywołała szeroką ku niej sympatyę. Dowodów jej częstokroć doświadczaliśmy od prasy, której najserdeczniejsze składamy podziękowanie za liczne życzliwe wzmianki. Niemałem szczęściem była też dla nas obecność wielu Gości i Publiczności na naszych uroczystościach. W szczególności głęboką żywymy wdzięczność dla Jego Eminencyi naszego Arcypasterza za opiekę nad Towarzystwem i błogosławieństwa.

Za wielką chlubę i zachętę w pracy uważamy sobie nakoniec tę łaskę Stolicy Piotrowej, iż w grudniu 1907. na pokorną prośbę Prezesa Czytelni Jego Świątobliwość Ojciec św. Pius X. raczył udzielić dla „Czytelni katolickiej polskiej“, jako Towarzystwa, i dla każdego z jej Członków z osobna Apostolskiego błogosławieństwa.

Kończąc sprawozdanie, dołączymy wykaz czasopism i Członków Towarzystwa. Tutaj zaś jeszcze, spełniając żądany obowiązek, kładziemy imiona czcigodnych Członków

„Czytelni katolickiej polskiej“, których podobało się Bogu w ostatnich dwóch latach do wieczności powołać:

Dr Henryk Jordan.

Ks. Stanisław Puszet.

Konstanty Zwarzyłło Wiszniewski.

Ludwik hr. Dębicki.

Ks. Antoni Trznadel.

Wieczny odpoczynek racz im dać, Panie!

Przed dwoma laty wydaliśmy odezwę, zachęcającą do zgłaszania się na Członków Czytelni, celem wspólnego pielęgnowania ducha katolickiego i narodowego. — Każdy Polak-katolik, którego Wydział przyjmie, może należeć do Towarzystwa. Wkładka miesięczna 1 kor.; dla akademików, nauczycieli lud. itp. niżki. Członkowie wspierający uiszczają 20 kor. rocznie. O chęci przystąpienia można donieść komukolwiek z Wydziałowych, lub zwrócić się pod adresem Czytelni katolickiej (Sienna 5). Ową odezwę wzmacniamy dzisiaj szeregiem faktów, wyrażonych w sprawozdaniu. Niechaj nie minie bez echa; niechaj czciciele ideałów Wiary i Ojczyzny nie zaniedbają tej sposobności, jaką jest dla nich „Czytelnia katolicka polska“. Tutaj to spotykając się towarzysko, korzystając z pism, książek i innych urządzeń, można formować najswobodniej jeden wielki zastęp, który bronią umysłową i społeczną przyczyni się ogromnie do zwycięstwa szlachetnych spraw! Potrzeba nam dzielnych współpracowników, potrzeba mnogości zwolenników, przysporzenia zasobów moralnych i materyalnych. Mamy w planie nowe odczyty, Wieczór ku czci Świętych Polskich, ufundowanie sztandaru Towarzystwa, założenie własnego organu — lecz o ileż więcej jeszcze możnaby działać przy świeżych i oddanych pomocnikach i uczestnikach. Daj Boże, aby to sprawozdanie przyjęte zostało powszechnie, jako skuteczne zaproszenie, i aby naszą Czytelnię „rozniecono aż do blasku na chwałę Boga i chlubę Polski“.

CZASOPISMA

w „Czytelnii katolickiej polskiej“:

Biblioteka dzieł chrześcijańskich,
Biblioteka warszawska,
Biesiada literacka,
Czas,
Dzwonek częstochowski,
Dźwignia,
Gazeta grudziądzka,
Gazeta lwowska,
Gazeta niedzielna,
Gwiazdka cieszyńska,
Kuryer litewski,
Lechita,
Lud Boży,
Łan młodzieży,
Mazur,
Miesięcznik Ochrony zwierząt,
Miłosierdzie chrześcijańskie,
Misye katolickie,
Myśl katolicka,
Nowa Biblioteka uniwers.,
Nowiny,

Oesterreich. Oekonomist,
Polak-Katolik,
Posiew,
Postęp,
Pracownik polski,
Prawda,
Przegląd katolicki,
Przegląd polski,
Przegląd powszechny,
Przegląd sokoli,
Przewodnik zdrojowy,
Przyjaciel sług,
Reichspost,
la Revue,
Roczniki Dzieła św. Dziecięctwa Jezus.,
Rola,
Sodalis Marianus,
Straż polska,
Świat słowiański,
Wawel,
Wiadomości salezyjańskie,
Wiara.

Szanownym Redakcyom: Biblioteki dzieł chrześcijańskich, Biblioteki warszawskiej, Dzwonka częstochowskiego, Gazety grudziądzkiej, Gazety lwowskiej, Gazety niedzielnej, Gwiazdki cieszyńskiej, Kuryera litewskiego, Lechity, Ludu Bożego, Łanu młodzieży, Mazura, Miłosierdzia chrześcijań-

skiego, Myśli katolickiej, Nowej Bibliotece uniwersalnej, Polaka-Katolika, Postępu, Przeglądu katolickiego, Przeglądu polskiego, Przewodnika zdrojowego, Roczników Dzieła św. Dzieciństwa Jez., Roli, Wiadomości salezyjańskich i Wiary, które tylko za zwrotem kosztów przesyłki, lub nawet całkiem bezpłatnie, przysyłały nam swoje pisma, wyrażamy gorącą podziękę. — Również dziękujemy tym Redakcyom, które udzieliły zniżek w prenumeracie dla naszego Towarzystwa.

Po przeczytaniu ofiarowała Czytelnia niektóre czasopisma dla chorych na klinice krakowskiej.

PATRON TOWARZYSTWA:

Św. Stanisław Męczennik, Biskup krakowski.

PROTEKTOR:

J. Em. Jan Kardynał **Puzyna**, Ksiączę-Biskup krakowski.

WYDZIAŁ TOWARZYSTWA:

Prezes: Dr praw i filoz. Kazimierz Lubecki, tajny szambelan papieski, Sienna 5.

Wiceprezes: Ks. Dr Władysław Wrana, Dominikańska 3.

Wydziałowi: Bartynowski Maryan (gospodarz i bibliotekarz), św. Tomasza 28.

Dr Biesiadecki Stanisław, Mikołajska 5.

Fopp Tadeusz (II. sekretarz), św. Gertrudy 6.

Ks. Prof. Jeż Mateusz, Jabłonowskich 18.

Kopyciński Leon (skarbnik), Biskupia 11.

Koźmiński Władysław, Kolejowa 3.

Dr Markiewicz Władysław (sekretarz jener.), Bracka 6.

Hr. Mieroszowski Krzysztof, Garncarska 3.

Dr Olearski Bronisław, Pijarska 5.

Dr Zanietowski Józef (senior), Batorego 1.

Wydziałowi nadliczbowi: Kłoska Stan. i Mienicki Ryszard, (zastępcy bibliotekarza i czasopiśmiennego).

Komisya kontrolujca: Dr Szarski Henryk (przewodniczący).
Fischer Władysław i Zimowski Kazimierz.

SPIS CZŁONKÓW:

Bartynowski Maryan, właściciel realności i literat.

Dr Biesiadecki Stanisław, właściciel dóbr.

Dr Bobilewicz Adam, adwokat krajowy.

Dr Brzeziński Józef, prof. Uniwersytetu Jag.

Ks. Kazimierz Buzafa, notaryusz konsystorza.

Dr Caro Leopold, adwokat krajowy.

Hr. Chomentowski Jan Kazimierz, obywatel.

Dr Czerkawski Włodzimierz, prof. Uniwersytetu Jag.

Dr Dadlez Wilhelm, adwokat krajowy.

† Hr. Dębicki Ludwik, właściciel dóbr.
 Ks. Drohojowski Julian, kanonik.
 Drozdowski Karol, dyrektor szkoły wydziałowej.
 Fiałek Jakób, nauczyciel.
 Fischer Władysław, kupiec i obywatel.
 Dr Flatau Władysław, dyrektor c. k. Policyi.
 Fopp Tadeusz, akademik i dziennikarz.
 Dr Gabryel Henryk, adjunkt Sądu.
 Ks. Protonotaryusz Dr Gawroński Feliks, dziekan kap. krak.
 Gramatyka Antoni, profesor i artysta malarz.
 Grodzicki Józef, nauczyciel.
 Dr Gryziecki Mikołaj, adwokat krajowy.
 Kuppenthal Bronisław, naucz.
 Ks. Jeż Mateusz, profesor gimnazjalny.
 † Dr Jordan Henryk, Radca Dworu, prof. Uniw. Jag.
 Książ Jurjewicz Mieczysław, obywatel.
 Ks. Dr Kaczmarczyk Józef, docent Uniwersytetu Jag.
 Kloska Jan, akademik.
 Kloska Stanisław, akademik.
 Kopyciński Leon, nauczyciel.
 Kościński Władysław, rygorozant praw.
 Ks. Kraupa Rudolf, katecheta.
 Ks. Dr Krupiński Jan, kanonik katedralny.
 Krzanowski Antoni, profesor gimnazjalny.
 Ks. Krzemiński Józef, Infułat, Archiprezbyter kośc. N. M. P.
 Ks. Kulig Zygmunt, profesor gimnazjalny.
 Ks. Lang Antoni, dyrektor Zakładu Lubomirskich.
 Dr Lubecki Kazimierz, szambelan papieski i literat.
 Makowski Edmund, urzędnik Banku.
 Dr Mańkowski Leon, prof. Uniwersytetu Jag.
 Dr Markiewicz Władysław, adwokat krajowy.
 Matyasik Jan, akademik i redaktor.
 Mienicki Ryszard, akademik.
 Hr. Mieroszowski Krzysztof, obywatel.
 Dr Nartowski Mieczysław, radca cesarski i lekarz.
 Niesiołowski Kazimierz, kupiec i obywatel.
 Najprzew. Ks. Nowak Anatol, Biskup-sufagan krakowski.
 Dr Oleński Bronisław, adwokat krajowy.
 † Ks. Puszet Stanisław, radca szkolny i kanonik.

Pietrzak Józef, akademik.
 Popiel Konstanty, właściciel dóbr.
 Hr. Potocki Antoni, właściciel dóbr.
 JEm. Kardynał Puzyna Jan, Książe-Biskup krakowski.
 Dr Rostworowski Michał, prof. Uniwersytetu Jag.
 Ks. Dr Ryłko Paweł, profesor gimnazjalny.
 Sacharek Mar., naucz.
 Ks. Ślepicki Marcei, kanonik katedralny.
 Ks. Smolarski Wiktor, katecheta szkoły wydziałowej.
 Ks. Dr Starowieyski Franciszek, prałat domowy papieski.
 Stroka Korneli, inspektor bud. miejski.
 Świba Kazimierz, dyrektor szkoły.
 Syc Stanisław, nauczyciel.
 Dr Szarski Henryk, wiceprezydent m. Krakowa.
 Szyszkiewicz Edward, inżynier.
 JE. Hr. Tarnowski Stanisław, Dr, prof. Uniwersytetu Jag.,
 Prezes Akademii Umiejętności.
 Dr Tomkowicz Stanisław, konserwator i radca miejski.
 † Ks. Dr Trznadel Antoni, prof. Uniwersytetu Jag.
 Ks. Walicki Jan, emeryt.
 Ks. Dr Wądolny Czesław, prałat papieski i katedralny.
 Dr Wicherkiewicz Bolesław, Radca Dworu, prof. Uniw. Jag.
 Wierciński Bogusław, akademik.
 † Wiszniewski Zwarzyło Konstanty, aptekarz i właśc. dóbr.
 Ks. Dr Wrana Władysław, katecheta szkoły wydziałowej.
 Dr Zanietowski Józef (senior), lekarz.
 Zimowski Kazimierz, nauczyciel.
 Dr Zdziechowski Maryan, prof. Uniwersytetu Jag.
 Żeleski Franciszek, b. wiceprezydent Sądu kraj. wyższego.

50071